

Ubasid sõelumas

"Putrapäevaleht"
23. XII '95

Umbes viisteist aastat tagasi püüdsin sõbranna õhutusel endast balletisõpra kasvatada. See oli aeg, kui Tiit Härm veel tantsis ja Kaie Kõrb juba tantsis, ning Lauri Leesi kirjutas sädelevaid balletiarvustusi. Vaatlesin ja võrdlesin kodus Lauri Leesi nägemusega, kes vaimustus *pas de deux* dest ja nägi veel mitmeid huvitavaid asju, mida mina kunagi ära tunda ei osanud, saati siis nautida. Lõpuks ütlesin sõbrannale, et mulle aitab, mina enam ei tule.

Nüüd otsustasin uuesti katsetada, sest on öeldud, et aegajalt tasub tagasi pöörduda kord kõrvale heidetud asjade poole, kuna võib juhtuda, et oled vahepeal arenenud ja vaid eelarvamusest keelad endale uut naudingut.

Istunud 15. detsembril "Tuhkatriinu" esietendusel oma kohale I rõdul, heitsin pilgu saali — ja mis ma näen — Lauri Leesi! Süda läks soojaks, maailm ei ole vahepeal liiga palju muutunud. Siis ilmus lavale Kaie Kõrb. Meie võit! Me elame veel!

Kuid Lauri Leesi kohalolek kutsub mind praegu, seda lugu kirjutades, väga tõsiselt korrale. Saan küll aru, et minu kirjatüki sotsiaalne tellimus on ette näidata, et ka kunsti-võõrik võib kõrgest kunstist oma mõnu kätte saada, aga Lauri Leesi on ju õpetaja ja ta ilmselt eeldab, et enne etteastet on sammud selged. Ent mina, vähe sellest, et tükid õppimata, olen ka pikalt tunnist puudunud.

Mai Murdmaa lavastatud "Tuhkatriinu" algas üpris rahvalikult. Tuhkatriinu (**Kaie Kõrb**) oli hallis kampsunis prillidega tüdruk. Võõrasema (**Raivo Ilmsalu**) ja võõrasõed (**Maigret Mägi** ja **Hedi Pundonen**) täitsa naljakad. Aga siis ilmus üks hallides pükstes mees.

Minu arust selles perekonnas meest ei olnud, Tuhkatriinu oli ju vaenelaps. Mõistatamise käigus, kes see alandlik ja ahistatud mees on, heitsin kõrvale teenri kui liiga lihtsa, haldja kui liiga hädise, printsii kui liiga avangardse võimaluse. Lõpuks leidsin, et hallides pükstes mees on hiired. Hiired olid ju Tuhkatriinu sõbrad ja inimeste allasurutud on nad ka. Aga siis pani Hiired pint-saku selga ja läks koos perega ballile, jättes oma sõbra Tuhkatriinu üksi koju kurvastama. Vist siiski mitte hiired?

Veendusin seegi kord, et ballett on peen kunst, mis nõuab teatud kultuurihoiakut ja eelteadmisi. Tantsukeel on nagu keel ikka, mille peab kõigepealt selgeks õppima.

Vaheajal lugesin kavalehelt, et hallides pükstes Hiired oli hoopis Isa (**Andrus Kämre**).

Ja siis läks lahti! II vaatus. Ball. Ilmus pere, ilmus prints (**Viesturs Jansons**), ilmus Tuhkatriinu. Algas tants, saal läks tuliseks, käsi peksti kokku iga viie minuti tagant, kõrvulukustavalt. Kõlasid hõikeid saalist, aga mitte "braavo" nagu vanasti, vaid midagi, mis kõlas rõdule nagu "hõ!". Oli too paade ja muude

• Mai Murdmaa seekordse "Tuhkatriinu"-lavastuse Prints — VIESTURS JANSONS, otsib oma Tuhkatriinus — KAIE KORB — pigem sisemist ilu. HARRI ROSPU

vigurite aeg. Vaatasin seda ilu ja alateadvuses hakkas kõlama Prokofjevi asemel ühe teise vene suurmeistri looming: "Just nagu võõral peol..." Selleks ajaks, kui prints Tuhkatriinu leidis ja kaotas, olin jõudnud algusesse: "Me sugupõlve pilt mu hinge rusub", mis võib-olla polnudki ballimelu ja suure puhta armastuse vastanduses väga mõõda mõttekäik.

Aga hinge jäi kade kripel-

lus. Balletiinimesed ütlevad, et tulge, lapsed, balletti vaatama, see on nii imeilus. Ilus tõesti, aga kui aru ei saa, on see külm ilu, mis külmaks jätabki. Teine asi, kui tead samumude tehnikat, tähendust ja sisu. Siis hüüad "hõ!", kui näed midagi meisterlikku, millel on inimlik mõõde. Äratundmine.

Kas oleks liig paluda, et ETV iluliste tantsusaadete asemel korraldaks saatesarja,

kus antaks balleti algteadmisi, näidataks sammud ette. Näiteks midagi Lauri Leesi "Ma armastan prantsuse keelt" eeskujul. Väike balletikooli tüdruk näitab samme, suur tüdruk näitab samme ja tippbaleriin demonstreerib, milline on tulemus. Ning Lauri Leesi kommenteerib talle omasel võluval moel. Saaks aimu tehnikast ja ühtlasi näeks ära, mis vahe on algajal ja meistril. Muidu on nii,

et oleme uhked meie prima-baleriini Kaie Kõrbi üle, kuid olgem ausad, kui paljud meist ikka tema kunsti tõeliselt hinnata oskavad.

III vaatuses oli see-eest äratundmisrõõmu rohkesti. Missid, prostituudid, narkomaanid. Võõrasema, keda mängis mees, ei olnud õnneks mitte moodne androgüün, vaid rohkem kui naine. Huvitav, et kui mees mängib naist ja teeb seda ausalt, siis on tulemus ülinaiselik. Murdmaa oli balleti kaasajastanud delikaatselt ja lihtvaatajale soodsalt. Eelneva naerutamise taustal läks sügavamalt hinge ka Tuhkatriinu-Printsi taasühinemine.

Mina küll ei tunne eesti balleti pärast vähimatki muret. Ainult imestan, et riik ja rahvas, kes suudab õpetada-kasvatada maailmaklassi balletitantsijaid, ei viitsi õpetada-kasvatada balletipublikut. Kes tuleb, see tuleb. Nagu oleks meid miljoni asemel must miljon, keda võtta või jätta. Jah, olen kuulnud, et Lauri Leesi koolis rippus teade, kus lapsevanematele selgitati, et laste hariduses on oluline balletietenduste külastamine. Võib-olla peaks selle sõnumi suurelt trammil küljele joonistama? Või näitama "Viru" ärikeskuse laserprojektsioonis?

LII UNT